

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫН ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

№ 74 (3786) | 1957 ч. апрель 13, суббота | Өртөө 20 көп.

АНЫЯКТАР ОРТУЗУНГА КИЖИЗИДИЛГЕ АЖЫЛЫН КҮШТЕЛДИРЕР

Ужун ады чылдарын мурунда комсомолдун үштү сьездинге улуг Ленин Аныяктар эвилелиниң сорулгаларынын дугайын чутулап турган. «Аныяктар эвилелиниң кижигиңнери болуру дөргө, бодунун бүтү ажалы, бодунун бүтү күжү» деген аныяк-херекке бээр дөңн ол болур. Коммунист кижизидилге деп чүве ол тур» деген В. И. Ленинниң ол чагыларын эдеришкен. Коммунист партиянын удртугалы биле комсомолчулар болган аныяктар партиянын канын-даа кыггырылганын кезеде маалым эрес-дидим чоруктары, патриоттук ажалы-херектери биле харылап келген. Төрөн чурттуң мурунда комсомолчуларын, аныяктарын чурттуң ачы-хавызын партия болган чакта кезеде бедн-биле үнелеп турар. Ам Ленинниң комсомолдун тутунда бер орденер херектерин турар. Ол шаңналар совет аныяктарын улам-ла эрес-дидим азырлар чоруктарга, чаз-чаз ажал херектерге сорук кирип турар.

Бодунун обазынын улам кыггыч четтелинишинин дөң Тываның аныяк өскөннери областың ажалы-агый чоруктарына база-ла иделейил киржиң турарлар. Улетуру бугурулгалар, колхоттар, совхозтар болган МТС-терде чүс-чүс комсомолчулар болган аныяктар күш-ажылын берик үзгөр чижөөн көртүп, адыгын бер чылдын ийги чынынын шаанын хуусаа бетинге күсүдир деп дозу кириштирген аныяктар турарлар.

Тывага аар улетурунун баштайгызы—Хову-Асынын металлургия комбинатынын туудуна областың районнарын, Кызыл хоорайдан болган Украин ССР-ниң Кировград областан комсомолдун тутуу-лазы-биле үш чүс ажал аныяк патриоттар чедип келген эрес соруктуу-биле аныяктар турар. Эрткен кезде ажал-агый чынында тараа бугурулгалар көвүдүргө иделейил киришкен дөң областың комсомол организациалары ВЛКСМ ТИ-ның Хүндүлел билин-биле шаңдаган.

Аныяк өскөннери ол бүтү патриоттук ажал херектери, оларнын бедн моральдык мөзү шынары партиянын удртугалы-биле комсомолдун чоруктуу турар хей талаалыг идеяни кижизидилге ажалынын түнелги болур.

Мылкажак областың чамдык комсомол организациаларынын ажалында, ыла-гы аныяк өскөннери идеяни кижизидилгесинде дыва улуг четпестер бар. Кол четпес чүтү болза, хей-хей комсомол организациалары идеяни кижизидилге ажалы уениң негеделерин, тодарай байдалдарын барымдалап, коммунист тургуушкунуң практиктик сорулгаларында хову кылдыр чоруктуу турар дөңн чоктаа чаз болуп эрткен областың комсомол активинин чөвүлел хураалар демдегелен. Оң уруудан аныяктарнын чамдык кестерин ийинин ажалыг күш-ажылына киришпей, бедн амырларга чуртууларын күзеп, күрүениң мурунда күлүлгелерин утуп турарлар. Чижээ, эрткен кезде ажал-агый чынында Барыин-Хемчик районун «Совет Тываның бедн чылы» колхотта 62 ВЛКСМ кижигиңнеринин 23 киши ажалдаа чогутуру күш-хүчүнүң минимумун күтүстөөннөр. Танды райда дыва хей кадык шынар аныяк оолдар, кыстар канын-даа ажал кылбай, төрелдерине азыралды турарлар. Ындың чижетер еске-даа райондар бар. Азыралыч хөөнөр чамдык өгүдентилерин болган өөреничилерин аразында өзөөн эвес.

Сөөлүтүе чамдык ВЛКСМ райкомнары болган өгө организациалар аныяктарын идеяни каныламышкынчыне, оларнын моральдыг кижизидилгесинче кичөөнгейи сулап дүң, эрткен чыны калган артымышкыны—орлар, аргалаар, худиганнар, хей-ийинин чуртун урор чоруктарга удр шиттирил халдаачи демсидиш ховуа чоруктуу турарлар. Мылкажак аныяктарын шоолу хей эвес кестерге үзгөлдү талазы-биле бугулап, кем-херек үлгедикчил, дайын кижилерин саздарына болганчок-ла алы каап, көвөчтө харысагалыгы киргилей бер-

гилээрлер. Оларнын аразында комсомолчулар бедн бар. Ындың байдалдар Кызыл хоорайда, Бай-Тайга, Барыин-Хемчик болган еске-даа райондарда ам-даа үргүчүлешкен.

Аныяктарнын идеяни кижизидилгесинге комсомолдун политиктиг чырыдымышкын, лекция пропагандазы шиттирилги ролду ойнаар турбуже, дыка хей комсомол организациаларында ону чангыс талаалыг, чалгааранчыг кылдыр чоруктуу турар. Маңаа чангыс чижеткен көрөөн. Тогуз районун Систы-Хемде мыл ажал-агый чөвүлел комсомолдун агар-политика өөренир бөлүмүнүн пропагандазы аш Намзин-оол кичөөлөргө чүтүл сорулгалардан ийити чүтүлел, илеткелдер номчуру-биле кылгааралыгын турар. Улуг-Хем районун Маленков аттыг, Эрин районун «Коммунизмче орук» колхоттарында болган еске-даа чөвүлел комсомолдун полит-бөлүмүнүн байг ажалын турар. Комсомол организациалары аныяктарын солун утга шынарыг дымтангылап, тускай кезелерин, ыры байлардык ховар организациалар турарлар.

Комсомол организациалары аныяк өскөннүн ортузунга бүтү идеяни кижизидилге ажалын чорудар, уениң негеделерин, тодарай байдалдарын барымдалап, коммунист тургуушкунуң практиктик-биле сыйык холбаштарын, СЭК-иниң ХХ сьездинин төгүлүг шиттирилери чедипкиниң күтүлгелерин сорулгаларына чыгыртур ужурут. Аныяктарын марксизм-ленинизмниң теориязы-биле чөпсөгөп, бедн моральдык мөзү шынарлыг чорукка болган совет патриотизмин, Төрөн чуртка кылгааралык беринериниң бугунага могок чокка кижизидери—областың комсомол организациаларынын хүлээлгези болур. Бүтү олар аныяк сазгалыгынын омак-хөгүт, амырлар-оруктуг, күш-ажылы ынакшылыг кылдыр кижизитишкен, бистин Төрөн чуртуустан улуг чедипкиниң болган чаалап алымышынын, совет улустун база Коммунист партиянын алдарыг револютуг, күш-ажылы чамдыларынын, а ол мынак комсомолдун маалымдарынын, амыг үеде аныяктарын маалымдар күш-ажылынын дугайында калбаа-биле пропагандалап тайылбырлаар ужурут.

Комсомолдун политкыдымышкынга болган лекция пропагандазына кичээл, лекция база лектел соонда аныяк кижигиңнөр СЭК-иниң болган совет чакыгын даштык политкыдымышкын айтырларын база оң чурттуң ажал-агый, культуру тургуушкунуң сайыралыгыч улаанган шиттирилери ханын-биле медрес билген турар болган оларын практиктик ажал херектерге боттандырып дөң бол кичөөнгейи салза чогутур. Аныяк өскөннери ортузунга күш-культура ажалдарын бүтү хемчө-биле калбартып, оларнын дымтангылазын солуг, утка-шынарыг кылдыр организациалар, клубтарга, кызыл булундарга аныяктарын кезелерин, областың алдарыг кижилери-биле ужуражымышкын, ыры байлардын болган еске-даа ажал-агый культуру-массалыг ажалдарын чорударын калбаа-биле практикалар херек.

Комсомол организациалары аныяктарын идеяни кижизидилгесин экижидериниң талазы-биле бугу-ле ажалдарын чүгө партия организациаларынын уаурула-галы-биле, оларнын дуады-биле боттандырып болур. Бо айтырларын партия организациалары боттарынын кичөөнгейиниң төвүгө тургулап, аныяктарын хураалдарына, кезелеринге, слеттарга, ужуражыгаларга оларын улуг өнүктө-ри коммунисттерин калбаа-биле кириш-тирип, комсомол организациаларына бүтү тала-биле дуадалары өржөк чугула.

Бо чылын бистин Төрөн чуртуус Октабрыниң коммунист Улуг революци-азынын 40 чыл оюн байырлар эрти-рер. Комсомол организациалары бүтү-ле идеяни кижизидилге ажалын ол төгүлүг байырлаага төлөтүг ужуражыгыч улаандыр ужурут.

В. И. Ленинниң Төл музейинин чаз экспонаттары

Коммунист партиянын болган деле-гейде бирги социалист күтүлгелериниң үлгүлөкчиз Владимир Ильич Ленинниң ады-биле холбашкан бүтү-ле чүве совет кижилерге болган даштыкка, миллион-миллион ажалчы чоннарга кылгаар чок өртүг үнелги. В. И. Ленинниң Төл музейинин залдарына хүн-бүрү муң-муң кижилер кээп, үнелеп четпес өртүлгелерин магадап көрүп турар. Чүтүлгө эрткен чылын маңаа 950 муң ажал кижиге чорган.

Музейинин чүтүлгелериниң үзүлгө чокка немештир турар. Сөөлүтүе үзүлгө чогутунда чаз документи, хол-биле бижөөн чүтүлгелериниң фото-халгалары, фото-графиялар, чуртуктар делгетинген. Оларнын аразында В. И. Ленинниң чоктаа чаз парлатынган бижиг бар, ол бижик оң амытыралыгын сөөлүтүе хамза-рып турар. Ол болза, «Чатыг» деп ат-биле бижөөн «Сьездине чазга». «Курлаптаа ховула чогутарга өргө-хүлээлгени тыпыс дугайында» база «Национал дугайында азы «автономизация дугайында айтырларга» деп суралыг чазгалар болур.

Партиянын чангыс ажал калгааларынын дугайында, бистин чуртуустан чурттал турар бүтү-ле национал дугайыг бугулап дөң эрелерин хандыр дугайында, хамыгыг мурунда даштыклар улауларын национал күлө-сорууга кичөөнгейил болур чоруктуг дугайында, пролетарык интернационализмин бугулап ажалчы чоннарын кижизидилгесин дугайында лекция салып салымыш чазгаларын олурт бугулап сийкиген.

Болуун үеинде Францидан, Швейцариядан болган еске-даа чурттардан төрелеринге — неинте, убааларына, акымын В. И. Ленинниң чоруктуу турган чазгаларынын фото-халгалары, 1917 чылда Петроград, Москвага болган чурттуң еске-даа районнарына Советтериниң эрталыгыраа дөң массаларын демселеп бөртүгө фото-чуртуктар делгез чүтүлгө кирген.

Электриг ажалынын шылап турар үеде Улус Комиссариятынын Чөвүлелдеринин херектерин эрелдеринин ажалыг чамдыларынын, Төл парлагга ажалдык чамдыларынын аразында В. И. Ленинниң турары ховар фотографияларын көртүгөн.

Чаз экономика политиказынын үезинде улус ажал-агыйн катан тургузарынын талазы-биле тайылды ажалчы бистин чуртуустан шилчилгезинин үезинде В. И. Ленинниң ажал-чорудалыгын тодаралып көртүп турар материалдарын саны дыка көвүтөң.

Чаз делгелдеринин бирөөн «В. И. Ленинниң ажал хүн» деп темага тураскаалган. Ленинниң канычар хей болган күнүшкүнниң ажалдан чоройган ол делгет көртүп турар. Ында бир хүнүң — 1921 чылдың февраль 2-ниң ма-

териалдарын чытган. Ол хүн В. И. Ленин РКП (б) ТИ-ның Политбюроунуң хураалы удртула, ол хураалга Бол политиктиг чырыдымышкын болган агитация-пропаганда ажалынын дугайында, дүжүт чогунда чогараан тараачынарга дузалачы дугайында, тымыш кооперацианын дугайында болган еске-даа айтырлар дугайында партиянын Х сьездинге теле-тистер дөң шыккан ыдыг айтырларын көртүгөн. Ол хүн Владимир Ильич элзон каш чугула документиерге адым салган, хей чазгаларын бижөөн, совет ажалдык чамдыларын хүлөп алган, ажал-бүрү ажал чөвүлел болган организациаларын ажалынын айтырларын талазы-биле оларын-биле чутулашкан.

РКП-нин тактиказынын дугайында В. И. Ленинниң илеткел кылган Коммунисттеринин III конгрессинин дугайында ажалынын айтырларын талазы-биле оларын-биле чутулашкан. Конгрессинин төлөөлери — бүтү делегетинин ажалыг болган коммунист шиткөөн-ининиң шыларангай ажалдык чамдыларын фотографияларын оон көрүп болур. Оларнын аразында — Умберто Террачини (Италия), Василь Колларов болган Георгий Димитров (Болгария), Томас Белл болган Уильям Галлахер (Англия), Бела Кун (Венгрия), Марсель Кашен болган Поль Вайян-Кутюрбе (Франция), Клара Цеткин болган Эрнст Тельман (Германия), Богумил Шмераль (Чехословакия) болган өскөлдөр-даа бар.

Владимир Ильичинин сөөлүтүе катан олуршканы РКП(б)-ниң XI сьездининиң материалдары-биле кожа ол сьездинин төлөөлери чоройган партиянын кескү ажалдык чамдыларын фотографияларын делгез.

Чаз делгез чүтүлгелерин аразында «Искрени» парлан үндүрениге белеткеле биле холбаштыр 1900 чылда Ленинниң чоройган чутулап турар чуртукту В. Кириллоу «В. И. Ленинниң Рагада келгени» деп чүтүр, А. Н. Яр-Кравченко «В. И. Ленин болган Г. В. Плеханов» деп чүтүр, И. Шадрин «Ажычын» болган «Тараачын» деп суралыг скульптуралары бар.

В. И. Ленинге ажалчы чоннарын беднелерин залдары чытган. Боттарынын мерген улаанын баштыгынын болган башкызына совет кижилерин кылгаар чок ынакшылыгын дугайын ол беднелер катан-катан чутулап турар. Боо-чөпсөк херексөөлөргө уран-чечен казасталыг анымыр боозу кичөөнгейи хаара тулуп турар. Тулааның боо-чөпсөк заводтарынын ажалчылары ову В. И. Ленинге белеткеле берген.

Владимир Ильичинин төртүтүгөн хүнүңден бөр чокшутулап ора 87 чыл ойга таарыштыр музейин делгез чүтүлгө чаз-чаз материалдар-биле немештир турар. (СЭТА).

К. Е. Ворошиловтун Моол Арат Республикаже ам баар деп турары

МАР-ның Улустун Улуг хураалынын Президиумунун Даргазы эш Ж. Самбу ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы эш К. Е. Ворошилов чалаа чоруткан, ол чазгада ову МАР-га келирин чалаа турар. Эш К. Е. Ворошилов ол чалаалыгн хүлөп алган. Эш Ж. Самбу биле эш К. Е. Ворошиловтун солуккан чазгаларын моон адаанда парлан.

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ДАРГАЗЫ
ЭШ КЛИМЕНТ ЕФРЕМОВИЧ ВОРОШИЛОВКА

Эртин болган улуг хүндүткелди Климент Ефремович! Силерге тараачылыг үеде бистин чуртуууска келер деп бистин чалаалыгы хүлөп алырларын Моол Арат Республиканың Улустун Улуг хураалынын Президиумунун болган улустун өнүккөндөн Силерден чүрөктиг ханымыдан диледим, эш Дарга.

Силерниң келиринер МАР-ның болган ССРЭ-ниң улустарынын аразында бузу-бас акы-хунаа найыралдыг төгүтүндө улуг ужуру-дузалыг болур деп Моол Арат Республиканың Улустун Улуг хураалынын Президиумун ханы бугурун тур.

Моол улус Силерниң келиринерин бистин ийи улустарымыстың акы-хунаа найыралын улам ыңай быгылаарына чугула болуушкун кылдыр улуг өөрүшкү-биле маанп турар.

Силерге мөөң ханы хүндүткелини хүлөп алырларын Силерден диледим, эш Дарга.

Моол Арат Республиканың Улустун Улуг Хураалынын Президиумунун Даргазы
Ж. САМБУ.

1957 чылдың март 9.

МОЛ АРАТ РЕСПУБЛИКАНЫН УЛУСТУН УЛУГ ХУРАЛЫНЫН
ПРЕЗИДИУМУНУН ДАРГАЗЫ
ЭШ Ж. САМБУГА

УЛАН-БАТОР.

Моол Арат Республикага келинер деп Силерниң чыгыг чалаалган дөң Силерге чүрөктиг ханымыдан өөрүп четирдин, эртин эш Самбу. Силерниң чалаалганын улуг сеткиг ханымын болган хүндүткелди салгыс-сеткил-биле хүлөп ап, найыралдыг Моол Арат Республикага 1957 чылдың майда баарыга өөрүшкүлүг болур мен.

Акы-хунааның байыры-биле К. ВОРОШИЛОВ

ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы.

Москва, Кремль
1957 чылдың март 21.

Владимир Ильичинин төртүтүгөн черинде

Ульяновск совет ийи бүтүтүгө эргим хоорай. Улуг Ленин 1870 чылдың апрель 22-де аңаа төртүтүгө.

Ленинниң төртүтүгөн, өскөн черлерин көөр дөң чурттуг ажал-бүрү булуңна-рындан болган даштык чурттарда муң-муң экскурсанттар чыл бүрү Улья-новскиге кээп турар. 1878 чылдан эгелеш 1887 чылга чедир Ульяновтарын өг-бүлениң чурттап өрткени башкы-музейден олар кургузайында эгелеп эрип көрүп турар.

Ол дөргө аңаа эвес музей. Ол дөргө Ульяновтарын чурттап турганы аңаа ла бажыңдыр, ол бажың оларын аңаа чурттап турганы чылдарда шыккан ол-аа хөвөр, ыңчан ол бажынын турар кулу-чузун Ленин эвес, Москва деп, хоорайын Ульяновск эвес, Сибирск деп алап турган. Улуг эвес чырык өрөөндөрдө бөдүүн бажың херексези болган чечкенин салган. Алачыллар өрөөндөнде улуг эвес роля болган шаг-үдөн бөөр саргарып делген ноталар. Ульяновтарын бүтү өг-бүлени көчүтү музыкачын чоройган. Алачыллар өрөөн-биле кожа ачалыгын каби-неди. Чүве бижир улуг столдун кырында бөлүк номнар, Ушинскийниң чогаал-дары, үзүс улашкелеринин каш чылдар дүртүзүндө четтарын. Адалык калтта столуза, азалыгын болган урутар ажалчылыгын өрөөндө. Улуг оолдарын чурттап турган чартыгына баарда чинге мыл чалаал антресолиге көлү-лүр. Волода Ульяновтун каш чылдар чурттап турганы өрөөн ол. Ынта артык чүвө чок, шуну-ла бөдүүн. Демир орун, кезек өрөөндө номнарын, оон ынак чо-роаны номнарын кырында салып каан ажалыгын стол. Хавада бөмбүрөктиң ийи чара чүрүп каан чүрүп, ном полданы.

Гимназист Ульяновтун табелдерин келген кижилер кайгамчык, улуг сонургаал-биле көрүп турар. Оларнын түс бүтүтүгө-де эскериле чок бештер болган «Бирги шаңгал-биле шиткөөн» деп тайылбыр-лар. Бышкан билигнин аттестаты болган гимназияны доолуп үнгөн Ульяновтун шаңгалыгын адым медаль биле ыңа.

Аныяк Ленинниң шыларангай арга-меркелерин кичөөлери оңаа шыгыг көөрү-биле дүжүп турганын бажың-музейин документиерге чутулап турар. Бир эвес ажалы бөдүн кылып болур турган болза, ол ову азыралыг хүнче ка-жан-даа сонгаралыг көрбөң. Черны-шевскийниң, Белинскийниң, Некрасовтун Гоголдун, Пушкинниң чогаалдары-биле Волода бичигинде-ле тамышкан, Кара Маркстың «Капиталы» номчуп аталган. Ульяновтарын өг-бүлени эрткен-не херим ийинге чыгып алган, чечкенин суггарып, чинистиг мыштарын ажаап турган.

«Бичип өрөөндөргө ийи шап ийинде кылаштып келдим, оортан чоруп шы-ва-стыр мен. Бөгүтүгү хүндө болган бо-далды дамчылар өскөр чок-тур. Болгады бо бажыңгылашты, бо кайгамчык найы-ралдыг өг-бүлени кажан кезеде, каа-даа сактып чоруту мен». Санаа-онаадыр

Б. НОХ,

(СЭТА-ның корреспондентин).

Ульяновск хоорай.

Алма-Атада В. И. Ленинге тураскаалдын төлөвилели

АЛМА-АТА. (СЭТА). Республиканың байсалымын төвүгө тургулап деп шиттирилген Владимир Ильич Ленинге тураскаалдын төлөвилелин Казак ССР-ниң Министрлер Чөвүлел башкаар. Төлөвилелин автору суралыг совет скульптор В. В. Вучетич.

Тураскаалдын бедн дөңкө депкижи-

Соловьев-Седой, О. В. Тактакишвили, А. И. Хачатурян, О. А. Шапокин, Д. Д. Шостакович киргенер.

Ол мынак реплика комиссиянын пленуму база болган, оон даргалыг Ф. Е. Козцкий, ораакчыларына В. Г. Фере болган Г. С. Домбаев солгуттурган.

(СЭТА).

Улуг Октябрының алдарына

Баа-Хем районун Хрущев аттыг колхо-зунун эш Седичи удуруткан тулугула-рынын мурунда бо чылын культуру-ла-бан черлеринин 7, чуртталганын 15 жа-жынарын, 100 инекке, 50 бызаага бир-бир, 1200 хойга ийи казгаларын кыл-сорула салдыган. Олар ол тулугуларын Октябрының байыралына уткуштур дө-зары дөң чүткүдүг ажалдан турар.

Бригадын чазанар мастерларынды кымык күш-ажыл база калбарган. Ба-жың деригагга, еске-даа нарын кымыл-лар талазы-биле бо чылын 10 муң рубль-ин оруктамын артылыг киририниң баш 5 ки-шин бызынал өөрелерин олар хүлөөн-гер. Бызылчылар, уран шеверлер болган дилгилер Көмбү, Седип, Качырык, Кү-нө мынак күш-ажылды мураакчылар бригадада хей.

В. ДУМЕН-БАЙР.

Бай-Тайга районун Сталин аттыг кол-хозунун тулуг бригады бо чылдын би-ги кварталында чуртталганын 14 бажы-нын, хойга ийи, 100 баш инекке бир ка-жаанын тулун дооскан. Суурла 80 уру-лар чурттарга интернаттын тулун, шө-лоа столовазына хаб бижылар бажыны болган урутар асылыгын тулун агай берген.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

АТБ-ның чолаачылары, септечилери болган инженер-техниктиг ажалдыгчы-лары боттарынын сөөң эелеп шыдар. Коллектив бо чылдын баштайгы квал-талынын планын акыр күтүскен. Март айда овалдамы тонна-километр талазы-биле 107 хуу, а тонна талазы-биле 118 хуу күтүскен.

П. ПИРЛЕЙ.

Бир агитколлективте

Чөө-Хемчи районун «Октябрь 30 чыл» колхозунда партия эге органдары (секретары эш Кылым-оол) колхозчулар ортуунда партияга агитация-массаны ажилды беккейде тургусалар. Партия эге органдарынын агитколлективинде 47 агитаторлар колхоз бүтүргөсүнүн түс-түс участкаларында доктамаал ачылап туралар. Олардын арасында көдө ажил-агындын тускай өрмөңгүлөрү, башкылар, өмчүлөр, партия, советтин аймадачылары бар.

Партия органдарынын агитаторларын семинары, чөвөлү хурдаларын ай саанында чымдырып, оларга колхоз экономиканын кол-кол чутула айтыртылар. Колхоз ССР-ини иштеткен боюнча дашкы байланыш айтыртылар чутула берип турар. Агитаторлар бригадаларга, фермаларга үргүчү барып, колхозчулар-биле беседаларын чорутуп, социалисттик чараштын түнөөлөрүн, мурнакчылардын дуржугазын оларга тааныштырып туралар. Чижээ, өрткөн ажил-агын чымда болуун каларып турганы 60 ажил хонун хой бүртүгөндө 3800 грамм дүтү кырып алган, көдө ажил-агын дашкындай кырып алган, мурнакчы хойжу Монгуш Сандыкын, богуна быжылган сазар ишек бүртүгөндө 950 килограмм сүтү чыл дүртүгөндө саап алган саачы Кузнецованын мурнакчы дуржугазын колхозчулар ортуунда калба-биле таймбырлап турар.

Агитаторлар боттарынын ажилын колхоз бүтүргөсүн хөгжүдөр сорулга-биле чөө хобаштырып келген. Хову бригадаларында быжылган агитаторлар Микит-Доржу, Сайым, Серенма болгон өскөдөдө боттарынын ажилын чорутууда тараанын дүтүдү өскөдөдө сорулга-биле хобаштырып турганында хову бригадалары өрткөн чымын бир га черден ортуула-биле 13 центнер дүтүтү, а Чангыс-Хамды ховуунун участкаларына 20—22 центнер дүтүтү чедип алган.

Колхоз бо чымын чакырылган агитаторлардын шынарып чоруткан. Тараа кутултууларынын беккейде турган чымын дозуу-биле үрдүгөн болгон агитаторларын, чакырылган хову ажилдарына чөвөс хөкөсөдөр — алазынанын, өмчүлөрүн, тергелерин септелген өй-шаанда доосан. Хову шөдөрүн сайырып ажилче онза кичөөгөйи салган, 800 тонна хире едекти шөдөрдө төккөн. Колхозчулар хову шөдөрдө хар шырындарын чоруткан. Ам чакырылган ажилдарын кыска хуусаа беккей агро-техниктик дөңгөдө чоруталар.

Колхозтун девискөри хой ажилын, маалыгын нарын чинге дүтүт хойларын өстүрүп сайырылганга дыка таарымчалык, ол хирезинде-де мурнуку чылдарга колхоз дүтү кырылганга талазы-биле районга хожунаган колхозтарын санын-га кирип турган. Партия эге органдарынын агитаторлары 1954 чылдан өгөдө мурнакчы хойжуларын дуржугазын маалымнар ортуунга калба-биле негизиндеп өгөдө. Маалыгын нарын эш Сандык агитатор болуп, ыраакы оларга үргүчү барып, хой маалыгын ажаларын болгон дүтү кырылганга көтүлдүрүп аргаларын маалымнарга таймбырлап келген.

— Хойлу дөңгө чырып калба-биле хандырып, оң калдын шына таарымчалык, чакырылган хову кырылганга чорутуу тереңдө чорутуу хойдан эки шынарып дүтүт алымын үндөсүн болуп — деп ол чутулап турар. Бо бүтү ажилды түнөөлөндө колхоз дүтү кырылганга талазы-биле районда бирги чери эелен, өрткөн чымын бир хойдан ортуула-биле 2,3 кг дүтү кырып алган. Хой маалыгын уксаанын экижидер, хой дүтү кырып алган сорулга-биле өрткөн күнү 5000 кире хойларын Алтайнын нарын дүтүтү уксаа үрөдө-биле тарып боюткан. Амгы сорулга чаш маалыгын чидирп чөккө менди ажаап алымы болуп.

Колхозтун тудуга быжылган агитаторлары биче өвөс ажилдарын чоруткан. Көдө-Булак деп черде иаш беккейде ажилдап турар колхозчулар ортуунда агитация массаны ажилдарын агитаторлар Тодаштай, Очур доктамаал чорутуп турар. Колхозчулар бо чымын тудуга хөгжөдөр 2000 кубометр нарын кезип беккей машина орунда үндүргөн, 1100 кубометри тудуг шөдөрдө дүжүргөн.

«Октябрь 30 чыл» колхозтун Эл-Ба-жында сүт-бараан ферманын ажилдары «Искра» колхозтун Ары-Бажында сүт-бараан ферманын социалисттик чарышка кыйгырган. Ынчаарга Эл-Бажынын ферманын мурнакчы саанын эш Кузнецова «Искра» колхозтун саанын Монгуш Алайын социалисттик чарышка кыйгырган, богуна быжылган ишек бүртүгөндө 1100 килограмм сүтү саап алымы түзөгөн.

Агитаторлар амгы үдө колхозчуларга СЭКП ТБ-нын декабрь, февраль пленумдарынын доктааларын болгон ССР-ын Дөди Советинин VI сессиясынын материалдарын, «Улетпүрү болгон тудугу» өргөдө башкаларын организастарын улам ырай сайырылганга дугайлы» эш Н. С. Хрущевтун пленкетинин теистерин таймбырлаарын үргүчүлөп турар.

Маалык продукттуу чорутуу беккей, бир сар ишекте 1000 литр сүтү, хойдан 2,500 кг дүтү кырып алган, бо чымын колхозчуларын өгөдө бажынарже шилдиктерин үсө шиптирлер — улут болгон чутула сорулгалар колхозтун мурнуу салдыган.

Ол сорулгаларын чедипкини шиптирлеринге агитаторлар улут ажилды кылыралар. Агитколлективтин агитатор бүртүзү колхозчу ажил-ишчи бүртүгө партиянын болгон чакыктын шиптирлерин таймбырлаар үжүрүт.

С. КОНСТАНТИНОВ.

Комсомол ажилына партияга удуртулганы күштелдирер

Чөө-Хемчи районун «Сталинчын орук» колхозунда комсомол организастарынын ажилын дугайлы эге органдары секретары эш Кылым-оол ажилде партия организастарынын нияти хуралы чутулазын көргөн. Хурал комсомол организастарынын ажилын эки талазын дөңгөдө.

Колхозтун организастарынын талазы-биле улам-на быжылганга комсомолчулар болгон аныктар ишпейкири кырып келгенер.

Өрткөн ажил-агын чымда колхозтун хойжуу комсомолчу эш Бир-Сааза хой бүртүгөндө 1,7 кг дүтү кырып алган, турган 2,3 кг чедип кырып алган. Анык саанын Чылаапан, Кезегети болгон өскөдөдө сүт саздазын чыл планын дыка ажил күтүскөдөр. Ол ышкы комсомолчу тудугулар Орус, Дажы, хову бригадаларына В. Биргис, Бок-бужал олар колхоз бүтүргөсүнүн мурнакчылары болуп туралар.

Комсомолчуларын болгон аныктардан 2 киж өрткөн ажил-агын чымда колхоз бүтүргөсүн ишпейкири кырып-кеш, БЭКАД-ге баар ийи путевкаларын

алганнар. ВЛКСМ обкомунун хүндөдө бижин-биле беш киж шайыткан.

Ыным болза-даа комсомол организастарынын ажилын улут четпестер ба-рын коммунистер ол хуралга иштерткенер. Мал ажилында болгон тудуг, хову бригадаларында ажилдап турар аныктар ортуунга политкижизилдеп болгон култуура-массалык ажилдар ба-гай тургустуулан, ынанган комсомолчуларын болгон аныктарын арасында күш-ажылдын сагыла чорутуу үрөс, күш-ажылды коммунистер өй-биле көрбөс, боттарынын хүндөдө ажилдарын күтүспөй турар кижилерин бары хуралга иштерткенер.

1956 ажил-агын чымда он хире комсомолчулар колхоз бүтүргөсүнүн ажилдарына киришкен. Чымдык комсомолчулар боттарынын оонашкан ажилын эки калпап чоруп турда, комсомол организастарынын бөрүу кандык-даа хөмчөг алабын турган.

Колхозта мал эмгелдерин өргөдөк-ти комсомолчу Ш. Биргис малчынарга ховар барып турар. Ол болза чүтлө өлгөн малдар дугайлы акт тургузарына өй-

лөшкөт, малдын аны-бүрү азыртылар-га удур шымын демисел чорутуула турар коммунистер шымын шүтүмчүлөп болгон бодунун практиктиг ажилына ол четпестерин узууларын ажаа олар сүмөлөөнөр.

Аныктар ортуунга политкижизилдеп ажилдын кошкык тургустуулан-биле хөй-ниитини чорутуу үрөс, кенин-хөкө үзгөдөр чорутууларын фактылар бар болуп турары иштерткен.

Колхозчу комсомолчулар ортуунга социалисттик чарын эки организастарын маан. Аныктар темаларына беседалар, лекциялар болгон лекциялар дыка ховар чоруп келген.

Ол четпестерин узууларын, комсомолчуларын болгон аныктарын политкижизилдеп ажилдарын, колхоз бүтүргөсүнүн оларын киржалгын ишпейкирлерин, комсомол организастарынын ажилын удуртуулан күштелдирер парторгга коммунистерин нияти хуралы дөңгөдө.

В. ШИНГИ.

Костромадан келген кыс

Ляса чедип кыскасты доозупканда он мурнууга мындай айтырып тургустуу келген: «Өрөдөгөдө сөккө класска үргүчүлөр бе, азы тускай өрөдөгө чө-ринче кирер бе?» Үр үсүн дүртүгөндө бо-данын турган шиптирлер алган, ын-чалда-даа сөдөгө чедир-де аламын-гыттайын чорамын чүтүлү дугайлы ол хон ош азам ажилдап өп келери билек ол чутулаан:

— Авай! Мен өмчү техникумунга өөрөдө кирипте деп!

Ол дөңгө азамын манаварын чүтү болгон. Оң алазды кызы, сала билдирбөс секпидерлери арынды, кара-сарыг карактарып, дидимдөөгө кымын ол кынып бир өрткөн киж кылды өөрөдө азын деп болон чорам. Хөкөдө шык мы-ды хөкөдө эскерин хона бергенде азын азын калба чутулаар чүтө тыпшай оутурап.

— Ол шалда-ла шиптирлерин айл-тырып чүтө, авай. Чүтлө сөзө мыт-тайн чорам мен. Чүтлө дөңгө азелкен хөй чөргө сөз сөткө-салгыжын дүртүр-дө деп болон чүтө. Ол дугайлы хөдө-дө, азынмын! — дөңгө, Ляса кезе-дө хөдөдө берген. Азам оутура:

— Ынчаарга сен ончү киж болон сен бе? Чөргө мычам амы киж болуу берге, харымсалгалы хөкө дөңгө бо-дөп көргөн сен бе? — дөңгө.

— Ийе, өмчү болуу алдарыг-даа, харымсалгалыг-даа дөңгө эки билдир мей — деп, Ляса чутулаан.

Чөткө чүт-ла чаш уруг кылды салгы-дырып чорам уругун ынчаар билдир-бей өө бергенде өртү, азы уругу кустактыкышкан чутулаан:

— Сен ам баулу улут киж дег ала-рып-тыр сен, Ляса! Экимен-де эки хулап азын, удурланмас мен, уругу. — дөңгө.

Ляса Кривоноын өмчү болуп салы-чалын ынчаар шиптирлерин. Ол бол-за 1952 чыл. Ол үдөдө эгелөө Костро-ма хойорун медицина техникумунга он амыралын шүлүгү өрөдөгө, нарын-радыг коллективте үш чылдары ынчаар өрткөн. Азы ол коллективте Ляса совет медицинаны дугайлы бижик билгини чедип ал, амыралычте пүткөкөй алган. Бажаа олар техникумун доозуп түтү-пүр, олардын шиптирлерин өсөдөр он

боданынга утундурбам-биле артып алган.

— Учлалыгын коллективте силерге бижик билгини бээр дөңгө өвөс өвөс күтүшкенин иштерткен. Ам өзгөчө силерде арты, бергелерин көртүлгө, оларын дидим-биле тилеп, кижилерин калдыктын дөңгө, чөңгө ая-сеткедиг ба-раан болунар! — дөңгө.

...1955 чылдын күзү чүт-ла дүтүп, Барын-Хемчиктин ховуларына тараа-ла кылды, дөңгө ая-көк дөңгөдө хөдөдө хамнаарактар дүндүштөй турган шап мынд хунерин бирезинде Ляса Кривоноа бодунун чангыс чер чуртут эки фельдшер Дина Останина-биле Дө-Терезин сүртүгө чедип келгенер. Анык фельдшерлерин баштайгы баулу ажил-хөкө ажаа эгелөө.

Ынчаарга оларын ажилдарына бү-тү-лө чүтө шүтү таарымчалык турган деп чутулап болбас. Оларын келген үс-кей эмгелге салбырын бажымын сеп-тингөдө, ким чөккүшүлп орожок чан-гыс-даа кулаш мей чөк. Ынчаарга олар ажаа улараваннар. Доран-на су-му Советин болгон колхоз баштаар черин амыралтайн туруп бергенер.

— Бис мындыг ыраа чөргө чүтлө дүмчүк бораалын, хун өрттирер дөңгө келбөс бис — деп, эмгелге салбырын өргөдөк-ти болгон Ляса Кривоноа ажаа Кривоноа чутулаан, — бис техникумга теория талазы-биле өөрөдө алган чүтү-вүстү практика кырынга көргөтүп, кол-хозчуларга бүтү-лө аргалар-биле өмчү ду-аламчынын көртүрүп үжүрүт бис. Ол са-ларга-даа хөкө, биске-даа хөкө.

Ол дидим, шиптирлер уруг бодунун чедип алабаанда оларга ым бербес дөңгө сүмү Советин оварбар арта чөк бо-лган. Улаваанда эмгелге күтүлгүн сеп-дө берген. База бир берге чүтө дым бил-бес чоруп турган. Ынчаарга ажаа ду-лазакчылар база тымыган, мында баш-кылар, көдө ажил-агындын тускай өр-төкөдө ажаа күдөдө-биле дулазын турганын. Чамыкта азы кижилер бот-тарынын хөкөдөдө азын алган-даа келерлер, мычанган тыва мыды өөр-өдөдө чутулаан өргөдө болу берген.

Сүтү өвөс болгон күзү чөк, кидөөдө

бөзүн хааа келер. Эки театралыг, улут хөкөдө, хайныкынын амыралга өскөн ажилдары ол көдө сүртүгө ча-гааранчыл-даа турган болбайн-аан! Кылар чөтө чотундан төмөс-батпас келбөдөдө олар кеш-кеш мур ыраа Костромаын, ал-дарым «Карабаса» сөккөдө, хөкөдө өс-көн өртү, ымак ая-азадын сактып, са-гып-сөткө хулаар келер үсөд-даа тур-ган-на.

Ынчаарга-даа, комсомолчу кыс ол бүт-кү өрткөн-биле шыдазып артып, чөвөдү калды дөңгө күштерин, билин харам чөккө берип турган.

Хат дүдөдө кымын дөңгө Дулаан-Барын беккей санынын ажилдары, Алаш хөкөдө ыраа малчынарга бачым чала-галарже баар чоруп болгон чөк-ла тавар-жып келер турган. Бүтү намында хөй-райга трамвай, троллейбустарга оуруп өскөн кижилер шап мындыг шанынгар байдалга өөрөдөдө бөсөн өвөс билдирт. Баштайгы улаада аят бичин-де саяктарга алдарын бээр, хөкөдө «ботка дуза чедир-тир» чорутар туртулаан.

Комсомолчу фельдшер Ляса Криво-ноа Кривоноын Тыва областа киж ажилдарында бөр ам ийи чыл чедип турар. Ол дөңгө кижини калды мөү-шанынгар тодараларында мынды-ла хөй өвөс үсөд. Ынчаарга-даа, ол ам колхоз-чуларын бажынарынга күтөдиг алаачи, киж өм болгон сагыш-чөвөдө, биче-сеткедиг өмчү болу берген. Ол Дө-Терезин сүртүгүн улау-даа, амык-даа кижилерин хам хундүткөсина болгон мынашмын чедип алган.

— Битгин өмчөс амык-даа болза, баулу-ла өмчөс киж — дидим, колхозчулар оң дугайлында көчүг сетке ханын чуту-лаап туралар.

Ол шын. Дүңгө карагызында-даа, кыштыг чыккылаа сөдүгү-даа азы шиптирлер кулуп турар чыстарда-даа кайда-ла он дулазын хөкө апарган болуу, ол саат чөккө чоруп каар. Ажаа барган чүтлө азыг кижини көргөт өм берип каары-биле кызыгаратынмас. Мындыг таварылгаларга Ляса Кривоноа азы араан кижини байдала эттингиче хай-гаарын сөккөдө, хөкө болгонда дү-дө-дө болжө дүртөс дуо мажыкын бол-

Бистин областын мурнакчылары

Кызылдың септеле заводу ай оналгазын ажил болгон долдур күтүсөдү турар. Улут Октябрьнын 40 чыл оюнга алдар кылдыр бөдү-рүлгөни коллективте беккей ху-лөдөгө алган. Бүдүрүлгө оналга-зын үргүчү ажил күтүсөдү турар мурнакчылар бөдүрүлгөдө өвөс өвөс. Чижээ, оналга талазы-биле слесарь Салчак Хуурак ай санын бүдүрүлгө оналгазын үргүчү ажил күтүсөдү турар.

Чурукта: слесарь С. Хуурак. Фото П. Колостуу.

Семинар болгон

Чөө-Хемчи районун «Октябрь 30 чыл» колхозунда партия эге органдарынын ажилын дугайлы эге органдары секретарынын болгон партия өргөдөдө пропаганда-интерия семина-рын эрттиргөн.

Семинарга «Бүтү-делегей байдалын дугайлы», ССР-ын Дөди Советинин VI сессиясынын баз СЭКП ТБ-нын фев-раль пленумунун болгон партиянын, ча-зактын көдө ажил-агындын ажил-ишчи-леринге кийгырылган боттарында дугай-лында лекциялар номчутуулан.

Семинардын киржикчилери боттарынын ажилын дуржугазын база солун-каанар.

К. ШОМБУН.

Ногаажыларнын белеткели

Чөө-Хемчи районун «Большевик» колхозунун ногаа бригадалары ороод шөдүгө 261 тонна едекти төккөн болгон 30 муң ыраа-өдөс саякыштарын беккей. 50 хазаржактарга оуруган ногаа расадалары 10—15 сантиметр узап өс-көн.

Бригада 20 гектар чере оурутуу кар-тофал, 10 гектарга тарыны туртуп, бачык култураларынын презинерин бү-рү беккей алган.

Огород калмазы септетинген болгон 8 парник оңгарларын беккей өдө-биле долдурган. Ол ышкы 69 шымылар кылдыган.

Х. АРАНЧАА.

диргеш, район эмгелгизинче чедиртп каар.

Людмила Михайловна сүт-бараан фер-мазынга-даа, ногаажылар арасында-да, тудуга бөдү бызачылар арасында-даа бо-ла көрүп болур. Каа-даа чорам ол чөңгө санитар-гигиенын чорутууларын, калдынын болгон чуртталга бажынынын култураларын дугайлы мога чөккө тай-мырлап берип турар.

Ол биче сеткедиг, кымык өмчөдүн хөдү-биле өвөс өвөс бачым ааразынга дуза чедирткен болгон оларын тын-калалап алдыган. Оң бир чижээ бо түр-Эрткен чымын хөкөдө колхозчу Сейне-оол аараа мөдөдөдө шыныккан, а ажаа дуза көргүдө-биле Людмила Ми-хайловна доран чедип келген болгон аппендикитин (сөдү шөйүдүгүн) чид-диг дегиринкини доран тодараткан. Азыг кижиге доран операция кылдырт-кан болгон ол ам шүт өттинген.

— Ол өмчү мөңг аараа азымын дө-раан тодараткан болза мен өлүп болу-турган мен, мөңг тымын ол ала ал-ган ийик — деп, К. Сейне-оол чутулап тур-ган.

Чырык өртөмөдө кырынга бир-ле дугаар төртүтүгөн чангырын бөжүрүгү-нөдө Людмила Михайловна чөдө дуза-даван дөңгө!

— Эки бөжү, уруг төрүп алган дөңгө аваларын өөрүштүгүн көрүп, оларын чымын сөстөрин дыналары — өмчү кижиге үсөдө чөтөс тымын ол болу чүтө-дү — деп, Ляса чутулап турар.

Медицина талазы-биле хөй-хөй лите-ратураларын номчуп, улут орус физиолог Павловтун болгон совет эртеденерин ажилдарын ол мога чөккө өөрөдө турар.

Фельдшер Людмила Михайловна Крю-кова чүтлө ая-сеткедиг кымык ажилдарын бөжүрүгү-нөдө, ишпейки-лг хөй-ниитин. Тыва дылы ол бөш-көк билдир болжөк комсомолдун амы-ралында ишпейкири кижиге, агитатор болуп ажилдап турар.

Боттарынын ымак өмчөдү, ыраа Кост-рома чуртутуу комсомолчу фельдшер кыс-Людмила Кривоноын Дө-Терезин сүр-түн чуртукчылары чөккө чаа Шекпэр көдө Советтин депутаттыга база сөңгү алганнар.

А. ТӨМҮР-ООЛ.

Колхозтарда тудуг материалдарынын белеткели

Тудугтун кол материалы мажыт беккей алымын өң таарымчалыг үсө — кымын үсө болур. Каа-Хем районун кол-хозтары тудуг материалдарын белет-көдө талазы-биле өвөс ажилдарын кылган. Райондун колхозтары 12500 кубометр тудуг кымын беккей, тудуг кымыр чер-лерге чедирп алы оналгазын турган-нар. Колхозтар апрель 1-де — байдал-биле алырга, ниятти-биле ол планын онал-газын 114 хуу күтүсөдү, 14312 кубометр кымын беккей, оң иштинде 9571 ку-бометри тудуг черлеринге чедирп азы-ганнар. Бо санынын барымдалар болза, райондун колхозтары тудугтун кол ма-териалы мажыт барык бүртү-биле беккей, тудуг черлеринде чедирп алган деп санап болур.

Ынчаарга тудуг материалдарын белеткөдө колхозтар азын-биле ап көр-өгө, үсүдө ниятти саннар чамдык колхоз-тарынын баштаар черлеринин бо талазы-биле чоруткан ажил четпес дөңгөдө иштерин турар. Тудуг материалдарын белеткөдө «Тилелге», Молотов аттыг, «Кызыл туз», «Октябрь 14 чыл», «Ленинчын орук» колхозтар эки чоруткан-нар. Чижээ, «Тилелге» колхоз 1800 ку-бометр тудуг кымын беккей турган, ону 2250 кубометр кымыр күтүскөдө, 2000 кубометри тудуг черинде чедирген. Оң ийи 500 кубометр маанын дилер турган, 320 кубометри дилеп, 250 ку-бометр тудуг дашын беккей планын 300 кубометр чедирген. Тудуг материалы беккей үсө колхозтун тудуг бригада-зын өргөсүн 51 киж, 10 аяттар. 2 автомашиналар үзгөдө чөк ажилдап тур-ганы чедипкини хандырган. Ол ыш-кы Молотов аттыг колхоз 2000 кубометр тудуг кымын беккей планын 2500 ку-бометр чедирген, 2000 кубометри сөү-түп ал, 600 кубометр мааны дилер пла-нын 200 хуу күтүскөдө, 170 кубометр тудуг дашын беккей алган. Тудуг ма-териалы беккей үсөдө 57 киж,

18 аяттар, 3 автомашиналар, 1 трактор доктамаал ажилдап турган. Түтүдө айл-тык ийи колхозтарын баштаар чер-лери, тудуг бригадаларын бар күштерин чет-че ажилдап, беккей бүдүрүчүлү ажил-дап турганы оларга планын оналгазын ажил күтүсөдү арганы берген.

Тудуг материалдарын белеткөдө үсө «Сталинчын орук» колхозга 62 киж, 28 аяттар, 1 автомашина, 1 трактор ажилдап турган. Ынчаарга колхоз тудуг кымын беккей планын күтүсөдө, чангыс кубометр мааны-даа дилбөс, чангыс ку-бометр тудуг дажы-даа беккей албаан. Тудуг материалдарын белеткөдө үсө ол колхозга ажилдап турган күштер кай-даа колхозтундан хөй болуп турар. Ын-чаарга бар күштерин четче ажилда-байн, күш-ажылды бүдүрүчүлү бек-кетпей турганы-биле ол колхоз планын оналгазын күтүсөдү шыдаан.

Райондун колхозтары тудугга хөгжөдөр мааны дилер оналгазын «Тилелге» бол-гон Молотов аттыг колхозтардан өскө-дө күтүсөдөдөр, оон ийи чангыс-даа кубометр тудуг дашын беккей азын-нар. Райондун колхозтарынын кызы-шунтуула пилорамалар бар. Ынчаар-га «Ленинчын орук», «Октябрь 30 чыл», «Сталинчын орук», Х

Даштыкыда

Индиянын Керала штатында коммунистернин казаан тургускан

Школалар тударынын болгаш өөредилге талазы-биле америк школалар чазактан дуза манаан херээ чок деп президент Эйзенхауэр медеглээн

Йеменге удур Англиянын агрессиязы уламчылап турар

Венгр Улус Республика. Пакши деп черде балык тудар кооперативте 42 киж бэр.

Өске-даа хей-хей кооперативтерде ышмаш ында кооперативтерге үймөкчүлүк үсүндө чатыс-даа киж кооперативтен үймөкчү. Туткан балыктарын сазыргазын эки организаастаан. Бүдүшүлдө болгаш Пакшиде ийи ресторандар ты-ымштык дым хей кезин ап турар.

Чурукта: салып алыкчылар болгаш кооператив кезигү-нөри Дунай хеминг еринде. Венгр телеграф агентилели-нин фотогу.

Польшада эн улуг үлетпүр төвү

ВАРШАВА. (СЭТА). Бракос воеводство Польшанын муруну талазында эң бай-лаз чер. Ол дээрде дайын мурунунда хо-жундай кезде ажил-агыйлыг районна-рынын бирөөн турган. Ам дээрде Бракос воеводствосу Польша Улус Республиканын эң улуг үлетпүрүгү төвү болуп бар чыдар.

Польша металлургиялык кайгачы-ы улуг тудуу—Чаз Гутада В. И. Ленин ат-тыг комбинаттыг тудушкуну баш чы-дар чоруп келген. Ам комбинатта ийи до-налар, каш-даа мартен суугулары, прокат станнары, одалга-биле ажилдар төп элек-тростанция болгаш оон-даа өскөдөр ажил-дап турар. Эрткен чылым комбинат чурт-ка үш чүс муң тонна бадык берген. Чаз тудууларын тудары үргүзүлүшкөн. В. И. Ленин аттыг комбинат амгы беш чылдың төнтүзүгө чедир 1 млн. 700 муң

тонна канын бээр болуп, ол дээрде дайын мурунундагы бүтү польша металлургиялык экилдерин канындан дыка хей болуп. Скавина чууга үлетпүрүгү коорай бо-луп бар чыдар.

Бүрүгү Ольшук хоорайнын чогууда дык экилдер «Болеслав» деп улуг за-вод өскөн. Дайын сөөлүндөгү чылдарда Бракос воеводствосунда үлетпүрүгү хей-хей улуг тудуулары кыдынаткан.

Амгы үдө Бракос воеводствосунда бү-дүрүлгөсү улус ажил-агыйлыг чуртта-дуртун тудары бүтү үлетпүр продукция-зынын 1/10 кезин берип турар.

Воеводствода үлетпүр тудууларын туду-ры-биле чергелештир чуртталганын кал-бик тудушкуну база чоруп турар. Сөөк-чү чылдарда 50 азыг чаз ажилын суур-лар өскөн.

Кыдаттын чаз тудууларында

ПЕКИН. (СЭТА). Чурттуң хей саныг чаз тудууларында калбаа-биле дегереп турар ажилдарын дугайын кыдат солун-нар бижип турар.

Цяньсу жокуда, Ляньюнь деп далай португун чанында бедик механиза-стын апатит рудинин тудуу эгелен. Ол рудин болза 600 муң тонна фосфат-тыг чешимчилегелерин бүдүрүлгөсү чет-чир саныг продукцияны 1958 чылдан өгөдөш чык бүрүдө бээр.

Ханчжоуда (Чжаоцзян жокуда) Кыдатта бир дугаар амгы үеинд тургу комбинат-дын тудуу чоокта эгелен, ол комбинат автоматиктиг болгаш чартык автоматик-тиг станоктар-биле чешелгеленген. Амгы үдө Кыдатта эң улуг болуп тур-рар Фыммань ГЭС-тин чартып чешелге-линиин болгаш алгындышын Совет Эвилелинин дузаламчы-биле дооступ турар. Ол ГЭС 200 муң киловатты 1913 чылда ажилдап кылмып турган. Ам оон күчүзү 567 муң киловатт чедер.

Польшанын чонунун саны

ВАРШАВА. (СЭТА). Польшанын пар-лакта агентилелинин дыннатканын боу-гаар алмаш, төп статистика эргелелинин сан-медделерин барымдаалап алмаш,

Польшанын чону 1956 чылдың декабрь 31-де 28 миллион 70 муң киж болган. Варшавада 1 миллион 23 муң чуртта-чылар санынын турар.

Индиянын Керала штатында чазакты тургускан

ДЕЛИ. (СЭТА). Апрель 5-те Керала штаттын наймыссыз Трипанграм хоорайга ол штатта тус черинд хоойлу үдүр хуралыга хей буруу олуттарын алган коммунисттик партиянын казактын тургустууларынын тускы эгуулары бол-ган.

Чазак кризисинин хараазы-биле хоойлу үдүр хуралды таратканын соонда ол штатка 1956 чылда күштүг кылдыр чо-руткан президент эргелелин хорутдаар дугайын база чарлаан.

Чаз индонезий чазактын программасы

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Бодунун томуй-лааны, парламентин дашбаар «онза» ча-зактын премьер-министр болгаш камгала-ны министри доктор Джаунда баштаан кези-гүннерин таңгыраан апрель 9-та прези-дент Сукарно хулаан алган. Чазактын дараазында беш чүтүлдерден тургустунган программаны президент чарлаан: нацио-нал чөвүлдү тургузар; чуртта бай-далды чогушкуну чуртумчулар; төгерик тоолуң конференциянын дугурулгаларын ууткаарын уламчылаар; Ба-рыын Прияны Индонезия Республика-биле катан каттыштырар даш демисел бол-гаш республикада тургузушкуну иди-кейжидер.

Ол берге сорулгалар бүтү индонезий улустун дузаламчы чокка күстөткенин шыдынымас дээрин олар утуп болбас ужурут деп, чаз чазактын министр-леринге чүве чугаалаан, Сукарно демек-дөөн. Ол сорулгаларын бодулар-ла кыска хуусаа иштинде боттандырган турар ужурут деп президент чугаалаан. Моон мурунда турган Али Састромиджоноун чазактын кезигүнеринге, оларнын ажил-чорудууларын даш четтиргенин прези-дент илереткен.

Чаз чазакты тургусканын демократ-тыг парламт байыр чедирип, депшигел-ди ажилдакчылар ында кирген-дир деп демдеген турар. Боттарынын ажилдары-нын талазы-биле алдарыг тускы эрте-мингилер кылдыр саватырып турар киж-лерден чазак тургустунган деп «Сулу Индонезия» солун айтып турар. Чазакка эки кыды ажилдакчылар таарыштырган туруп болуп деп ол солун бижип турар. Чазак болза чуртту таарымчалыг байдалга дүргө-биле кирип, национал тургу-зушкуну талазы-биле чедимшиктерин чеди алар боор деп «Медека» солун идеген турар.

Онза чазакты тургусканын Машуми деп мусулманчы партия уудууларын үг-ген. Чазактын составын чарлаанынын соонда Машуминиң уудууларын дашыг чөвүлд хурал чыгаш, ол партиянын кези-гүннеринин чазакка киржирин хорут-даар деп шийтирин үндүргөн дээрин ол партиянын органы «Абади» солун апрель 9-та дыннаткан. Ол партиянын уудуу-лазы болза ол партиянын чазактын со-ставына кире берген кезигүгү Ноорудан ону партиядан үндүрерин кыжымшаан, чазактан оң үнерин негөөн.

Социалистиг лагериниң чурттарынын кадык камгалал министрлериниң чөвүлел хуралынын протоколуна Бухарестиге ат салганы

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Албаниянын, Бол-гариянын, Венгриянын, Вьетнамнын, Де-мократтыг Республикасынын, Герман Де-мократтыг Республикасынын, Кыдаттын, Ко-реянын Улус-Демократтыг Республикасы-нын, Моолдун, Польшанын, Румыниянын, СССР-нин, Чехословакиянын кадык кам-галал министрлериниң чөвүлел хуралы-нын протоколуна ат салышканы Буха-рестиге болган.

Кадык камгалалды министрлер болза, Румынияда медик-санитар кадрларын ай-тырылганын талазы-биле национал конференциянын ажилына киришкелен болгаш социалистиг чурттарга кадык кам-галалын организаастаарын айтырылганын талазы-биле санал-одалы солун-канар.

Медик-санитар кадрларын белеткөө-де болгаш оларын уудуруда, бүтү-ле со-циалистиг чурттарынын чурт бүтүзгөсү шынар болуп турар национал талазы-биле оңайга байдаларын барымдаалап тургаш, бүтү-ле социалистиг чурттарын чымп алган хей талазыг байлаз дүжүлганын

калбап кемчөөлөрүн-биле ажилгаары-нын шын-боттуун министрлериниң чөвүлел хуралы быдытаан.

Кадык камгалалын болгаш медицина эртеминерин талазы-биле социалистиг чурттарын аразында кады ажилдажыл-ганы хөгжүлөр талазы-биле чедип алдын-ган улуг чедимшиктерин чөвүлел хура-сеткил ханым демдегелен.

Кадык камгалалын болгаш медицина эртеминерин талазы-биле бот-боттары-нын аразында кады ажилдажылганы моон сонгаар-даа алгынды амыктыг деп кадык камгалалын министрлер санаан-нар, ыңчаарга кол кичөөнгейи бот-ботта-рынын аразында дүжүлгаларын солчу-рунче салган турарлар.

Социалистиг чурттарын кадык камга-лал министрлериниң элчегелг чөвүлел хуралын 1958 чылдың күтүндө Прага-га чорудар деп шийтирилген. Ол чөвүлел хуралга үлетпүр бүдүрүлгелеринде ажил-дап турарларга медицина дузаламчыын көргүзөриниң айтырын чугаалажып бээр.

Йеменге удур Англиянын агрессиязы

КАИР. (СЭТА). Араб чурттарын ли-газы болза Лиганын чигини секретарынын дузаламчы Ахмед Шукейри баштаан талазынын Йеменге чоруткан деп моон мурунда дыннаткан болгай; уламчыла-шыаан турар англи агрессиянын түнели-де Йеменни муруну талазында тургусту-на берген байдал-биле ол талазы таны-жар сорулгалып турган. Талазы Йемен-ниң муруну талазында чед берген болгаш Абб база Эль-Байда районнарга чоруп ка-зыткан. Талазынын кезигүнерин Йемен-ниң муруну районнарында аймактарын баштыклары дүжүмөттер-биле чугала-жып көргөн, олар болза англи шериг-лериниң ында үгүлөдүп турар аразында чоруттарынын дугайын ол талазы чуга-лап берген деп МЕН агентилели дам-чыткан. МЕН агентилелинин дыннатканын боугаар алмаш, англи агрессиянын түн-елинде Англиянын эргезинде турар Адден Йеменге 50 муң хире чурттажы-

лар дөзө бергенер. Дескенерни Катаба, Ааб, Эль-Байда болгаш Хорей районнарга таарыштырып тургускан. Адденниң ай-мактарынын англи эжелекчилер-биле ка-ды ажилдаарында ойталаан хей-хей баштыклары англичандар тулуп хорут-дааннар деп ол дескенер чугаалааннар.

МЕН агентилелинин дамчытканында алмаш, Ам-Шараф келээ суурга англи шериглерин калдаашканы араб чурт-тарын лигазынын талазынын херечи бо-луп көргөнөр. Болушкунуларын чери-че ителге кылдыр-биле далажып бар чыткан талазынын кезигүнерин англи солдаттар боолуп турганнар. Йеменниң муруну районнарынын аймактарынын баштыклары болза Йеменге удур англи агрессиянын дугайында айтырыгын КНО-нун мурунга тургузарын талазынын кезигүнеринден дилэенер деп МЕН агентилел дыннаткан.

Индий парламентиниң улус палатазынга сонгулдаларнын түннелдери

ДЕЛИ. (СЭТА). Индий парламентиниң улус палатазынын 1957 чылдың февраль—мартта болган сонгулдаларыга сонгу-турган чаз составын депутаттарынын дараазын апрель 6-да тускы чарлаан. Оон аңгыда, улус палатазынын үш депу-таттарын индий республиканын прези-дентини томилаан.

Тускы медээни боугаар алмаш, улус палатазынын 488 олуттары (500-түң иштинден) дараазында байдал-биле үе-тинген: индий национал конгресс пар-тиясы — 365, Индиянын Коммунисттик партиясы — 27, улус-социалист пар-тия — 19, Андра штаттын улус-де-мократтыг фронтун (ында компартия ба-лур.

за кирип турар) — 2, «Джан санх» — 4, тускы касталарын федерация — 6, «Джаната парти» (Бихар штат) — 3, тараачын болгаш ажилчин партия — 4, Хинду Мадхасаба — 1, «Ганататра па-ришад» — 7, «Максисчи форвард блок» — 2, тускы каарышпастар (тускы каарышпастарын аразында чамык партияларын кезигүнери база бар, чижээлээр, 7 социалистер) — 42.

Химачал Прадеш райондан дерт депу-таттарын, Джамма болгаш Кашмир штаттан алды база Пенджап штаттан ийи депутаттарын сонгулдалары соонда бо-лур.

Президент Эйзенхауэр америк школалар дугайында

ВАШИНГТОН. (СЭТА). «Чырымш-канын национал каттыжымшынынга» президент Эйзенхауэр чүве чугаалаан.

Чырымшканын америк системанын хамыктын мурунда АБШ-тын шерг талазы-биле хергелегерин барымдаалап ап көргөш, школа тудушкуну болгаш өөредимшикнин талазы-биле чазактын талазында улуг дузаламчы манаан хер-рээ-даа чок деп президент билидирип чугаалаан. Четчир саныг школалар тур-дарына чазак дузалаар ужурут бол-гаш америк башкылар детымчени база

идиг беримшикнин хергелеп турар дээр-ин билинмешаан, оон-биле чергелештир президент болза «өөредилгени чык өр-тектиг кылдыр дээр болза бодал чок болур ийик» деп бадыткан чугаалаан.

Америк башкылар болгаш школаларга өөредилгени программасы АБШ-тын «калгалы дөш» база «хостуг делегей-ин быжылгаары даш харымсагалыг болур чорукту» уругларын медресинге кижиздер ужурут деп Эйзенхауэр чу-гаалаан.

Израиль шериглер Египеттиң кызыгаарын үрөп турар

КАИР. (СЭТА). МЕН агентилелин дам-чытканын боугаар алмаш, Израиль чеп-сектиг талымы шериг апрель 7-де Га-задан сонгу-чөөн талазе уландыр еги-пет девискээрже шүргүп киришкан, чеп-сөөн дүжүргө шүгүмү эрте берген.

Израиль солдаттар араб бедуинин тулуп алган болгаш ону израиль девискээрже апарган деп дыннаткан. Апрель 8-те израиль шериглер Газанын секторунче база дагын шүргүп киргес болгаш шыге ажилдап турган араб та-раачынын апарган.

КНО-нун чепсектиг онза күштериниң шериглери контроллап турар ыныг рай-оннардан египет девискээрже израиль сол-

даттарын чынылап кирип турарынын ол фактыг бодунче кичөөнгейин уланды-рып турар. Израиль шериглериниң ол аг-рессия үгүлөгелеринге шийтирилгил уудууларынын тайбыччылыга талазы-биле холушкыс комиссияга Египет ме-дегелен.

КАИР. МЕН агентилелин дыннатка-нын боугаар алмаш, КНО-нун чепсектиг онза күштериниң командирлыкчы генерал Барис апрель 8-те Израиль эрге-ча-гыргаларже чазга чорудуп, израиль само-леттарын Газанын секторунче болган ужудушкунуларын таарышпазынче оларын кичөөнгейин уландырган.

Көдээ ажил-агый машиналарынын чаз чүүлдери

Хей күш үнер көдээ ажил-агый ажилдарын чоокку үдө долузу-биле механизастаарын СЭКП-нин XX съездин чуугага көргөн. Ол чорук колхозтарга болгаш совхоз-тарга күш-ажылдын бүдүрүлгөсү бедияригге улуг идиг болур.

Ыңчангаш конструкторлар, эртем ажилдакчылары, көдээ ажил-агый-нын механизастарлары, чогадыкчы-лар болгаш рационализаторлар чурттуң кайы-даа «будунга көдээ ажил-агый бүдүрүлгөсүн» бүтү алырларын комплексилг механизастаарынын чаз-чаа Машиналарын чогадыр даш ажилдап турарлар. Оларын кылганы болгаш чогаат-каны чаз машиналар 1957 чылда колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгө-сүн калбаа-биле ажилдаштырар. Оларын эң кол-колу болгаш.

ЧАА ТРАКТОРЛАР

Бо чылдын эгезинден бээр 45 аът күштүг «МТЗ-5» деп чазартын-дег селитинген (трактор шимчеп эгелээде болгаш ажил үезинге кожулгаш машиналарын селити-ниин чымчадыр херексел-неми кылган) тракторну үндүрүп эгелен. Ук трактор херексел-биле калдыр-тыгандыг, дугуларынын башкы-нын унут эвес, күштү өскөөр чарыг-дар хамдыр чок валдыг, кал-дыг-даа азыг машиналарын кожу-ап болур болгаш гидравликаг сис-темазын кичөөнгейин.

Шимчедикчи 38 аът күжү кү-чүлүг «ДП-38» деп тракторну (селитинген «ДП-35» деп трактор) чаз ажил-агый чылдыг үндүрүп эгелээр. Ол тракторну шимчедир кезектериниң конструкциязын эки кылдыр чазартып кылган. Оон алмаш-да боза-да үстүндө тракторлар ыш-каш чазартыган «ДТ-24» деп 28 аът күжү күчүлүг трактор ажил-далга кирер.

Трактор бүдүрүлгөсүндө кол-ла-чаа чүл болза, боду чорутуу шас-систерин бүдүрерин организаастаан болур. Боду чорутуу шас-систер кон-струкция талазы-биле хөзүрүнү, тарылганы болгаш үнүштерин ажил-дап кылдыр азып алар ызы-буру машиналарын хурдага агрегатта-ап болуру-биле анза тракторлардан ылгалып турар. Азып алар селка-ларын болгаш культиваторларга трактористин мурунга кеступ чо-руу кылдыр тургузуп алары ажилчин кезектерин көрүп чораш, тарылганы эки шынарлыг болгаш олуттар аразында ажалдажып үнүштерин үрөп калбай долузу-биле чорудар арганы берип турар.

Ыныг боду чорутуу шас-систерин ийи хевирин кылмып үндүрер. Улуг эвес шөлгө тарытканын нога, карто-фель болгаш өске-даа культууларын ажилдап кылдыр, сизген ажал алмаш болгаш транспорт ажилда-рынга «ДШ-14» деп шас-сина херек-лээр. Анза азып алар ызы-буру ма-шиналарын тургузуп ап болуру ону хей-хей ажилдарга ажилгаарын хандырып турар.

«ДТ-54» деп тракторда азып алар болгаш кожуу машиналарын башка-рар гидравликаг системаны кылмып турар. Ол-та трактор кадыр ийлер-ге ажилдар херекселдиг «ДТ-57» деп марка-биле үнер.

АЖААП АЛЫШКЫН МАШИНАЛАРЫНДА КАНДЫГ ЧААРТЫЛГАЛАР БАРЫЛ

Тараз культууларын аңгалып ажаап алар арганы калбаа-биле непереткен бар машиналарын үн-дүрерин улгаттырар болгаш жатка-ларын чаз-чаа хевирлерин, аңгалып ажаар комбайнларын херекселде-рин ажилдап кылмын негеп турар. Бо чылын «ЖР-49» деп жаткалал аңгыда «Беларусь» азып алар «ЖР-42» деп жатканы үндүрер. Оон бүдүрүлгөсү бир шакта 25

гектарны ажаап алар. Ол жатка колдуунда мурунда чок турган оруттай кезер машиналарын солур. Чалгыс тракторист башкырып чо-руу «МТЗ» болгаш «ДТ-24» трак-торларга кожуу алар 4,6 метр чер-нин кезип чорутуу лафет (майык) чок виндирөөлөр колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгөсүн кирер.

«С-6» болгаш «РСМ-8» деп ком-байннарга кожуу алар подборщик-терин боду чорутуу болгаш кожуу алар бүтү компанияларга азып алар подборщиктерин бүдүрүлгөсү эге-лээр. Олар шүптүү 2,3 метр калбак черин кезип чорутуу.

Колхозтарын шөлдеринге элзи чазартыг «СК-3» деп боду чорутуу комбайн үнер. Ол «С-4М» комбайн-га болгаш 20 хуу хей таразы эрти-рер. Оон кедерин, тараз бастырып кезип, солушкун хажарга, сонгу дугуларынын болгаш өске-даа кезек-терин гидравликаг механизмин кү-жү-биле башкаар. Ол комбайннар-нын чамдызын алчирбе дугулап болур.

ОДУРГАЛ ЧОК ТАРЫЛГА ХЕРЕК КУЛЬТИВАТОР-СЕЯЛКА

Разынның И. А. Костычев аттыг көдээ ажил-агый институту одурут-тар чок тарылгага херек культиватор-сеялканы кылмып үндүргөн. Оон тускы социалисттер кылдыр бүтү культиваторларга тааржыр культиватор бизин ажилгаан. Ону сошиг-биле кады кылган тарылга-биле кады культиваторын чорудар арга-ны берип турар.

Культиватор-сеялканы совертгөр дээр практика кырында анза аска-лыг селкалар-биле амык. Ыныла-да-даа чаз селка-культиваторуна кол-ла азым болза, одуруттар чо-ка тарып турар үдө үнүштерин чеменир шөлү эки ажилдагылар болганында дүжүтүң бедияри бо-лур.

КУКУРУЗА ОДУРТУР КЕМЧЕГ УДАШЫН ЧОК СЕЯЛКАЛАР

Инженер Б. Миронов кемчег уда-зын болгаш тыртат бедик чок-чаа селканы кылмып үндүргөн. Анза чүг-лө тракторист-биле бир киж ажил-даар. Ол агрегат хүнде 30 гектар черин тарыт.

Картофель болгаш кукурузаны дөрбөткөн уланчак арга-биле кем-чег удазынын эрги селка-биле олутуп турда, элэн узун шөлдерге тостан эвеш эвес киж болгаш чүс ийи күш-хуу чарыгдаттар турган болза, кемчег удазын чокта ийи киж ажилдар болгаш 32 күш-хуу чарыгдаттар.

Кемчег удазын чок селка мын-дай кол-кол кезектерден тургусту-ган: таарыштыр механизмин чер онгарлар херексел, суг куулар (кем-чег) дугу, ул кылмы механизмин рамасы, кемчег дугулу көдүртүр механизмин болгаш оон-даа өске бедияр.

Чер онгарлар херекселдин кемчег дугулу мурунда тургускан. Ол чарган черин онгарлар, дескелер болгаш оон дүвүн тырыт. Кемчег дугулу суг-биле долулар чугула, а оон соонда 0,4 атмосфера ба-зышкынын кылдыр агаарын кийр сордурар.

Ол-ла селканы таарыштыр кы-лып каарга кукурузаны олутуру-биле кады удофренелерин база то-гер. Ыңчангаш инженер Мироновту чазартып кылганы селка улуг ажи-ктыг. Мироновтун кылган селказы тур-гузут талазы-биле кончуг бедүтү. Ону кайы-даа машина-трактор ста-циянынга кылмып ап болур. («Колхоз бүдүрүлгөсү», «Сибириниң көдээ ажил-агый» деп журналдар-дан).

Редатор Н. С. ШОЯГУ.

Областын национал шии театрынга

бөгүн

ВИКТОР ГЮГОНУ

Мария Тюдор

(Ханын каржы калын хаан)

деп шийи үнер.

Эгелээр: кезеженин 8 шакта.

Дирекция.

Улуг назылыларга күш-культура чууга

Улгым берген назылы кижиниң эки ажилдарын шинээни боду-даа сонур-гаар, ону совет нитилел-даа сонургаар. Анык эвес кижилер нургулдайында чууга ажилдакчылар болур. Олар назымнын дүргүндө амыралдын дүр-жүлгөсүн көрүп, бедик мергежилди алганар. Ыңчангаш назыны уладары-би-ле кады киж шырлар чорутуу: чүстери, оорго-моюу шылар, тынжы ба-чымаар, удаанын сөөлүндө турт-сын элбестер болгаш оон-даа өске ка-чыгдаларга таваржып чорутуу. Ыныг качылгалдар чорутуу хевирлерин камгалаарын илг бол-дурчүлүн, амыралдын өөрүшкүлү чорутуу хевирлерин чылдаганын хейнө кижиниң ааразында эвес, а назымда чарашканын назын улгаткан тутум чем солчуш-кунуларын эвезелгенинде болгаш оон-даа өскөлөр болур. Күш-культураны дузаны-биле назым кырып чорукту саададып шырларашкын-биле эки де-мисежип болур.

Күш-культура — чүгүл амыралга тааржыр хөдөлүшкүн дээр анын ме-ге болза билимине чылдаган-биле неперей берген. Шынында бежен, ал